

Мелодія кави в тональності сподівання

Чарівна львів'янка і талановита письменниця, Наталія Гурницька своїм дебютним романом «Мелодія кави у тональності кардамону» довела, що ніжний і витончений, як старовинне мереживо, український жіночий роман впевнено випереджає закордонних конкурентів у яскравих обкладинках. Один із лідерів за популярністю в Україні 2014 року за рейтингом газети «Факти», він вимагав продовження. І сьогодні чарівна мелодія кави, що розповідає історію юної городянки, яка жила і кохала серед кам'яниць і брукованих вулиць міста Лева в середині позаминулого століття, зазвучить знову. У новій тональності — тональності сподівання...

Не можна було випробувати долю й без кінця кидати їй зухвалі виклики. Але ж Анна кохала Адама... Утікачка, утриманка, коханка. Щаслива наречена, дружина, удова. Як на гойдалках, перехоплювало від щастя подих на злеті, однак і донизу політ був таким самим невпинним. Єдине, заради чого живе тепер, без Адама, — його дитина там, під серцем, яке ще досі любов тримає в облозі. Під чорним вбранням, наче середньовічний лицар під латами, Анна до часу почувалася захищеною від світу. Мовчазна, піднесено шляхетна у своїй скорботі, вона знову мусить жити для дітей. І сонячного ранку в улюбленій альтанці за книжкою і кавою з кардамоном прислухатися до нової мелодії кохання, її гучних мажорних акордів і ледь чутної обіцянки чогось справжнього в майбутньому...

Роман-передумина

Наталія Гурницька
Мелодія кави
В ТОНАЛЬНОСТІ СПОДІВАННЯ

Наталія Турницька

МЕЛОДІЯ КАВИ
В ТОНАЛЬНОСТІ
СПОДІВАННЯ

Роман

ХАРКІВ **КЛУБ**
2017 **СІМЕЙНОГО**
ДОЗВІЛЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2017

ISBN 978-617-12-2706-4 (epub)

Жодну з частин даного видання
не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі
без письмового дозволу видавництва

На обкладинці використано літографії Карла Ауера «Львів. Вулиця Панська» (1838), «Львів.
Домініканський костел» (1837)

В оформленні книжки використано картини Густава Йонге «Первісток», Джорджа Данлопа
Леслі «Обдумуючи відповідь» і «Післяобідній чай»

Передмова Наталки Шевченко

Дизайнер обкладинки Іван Дубровський

Електронна версія створена за виданням:

Гурницька Н.

Г95 Мелодія кави в тональності сподівання : роман / Наталія Гурницька ; передм. Н.
Шевченко. — Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2017. — 256 с. : іл.
ISBN 978-617-12-2260-1

Анна таки вирвала в долі надію на майбутнє без Адама. Не білий панський будинок з кам'яними колонами, де вона тепер господиня, не поважний статус удови заможного шляхтича, не багатство чи впевненість у завтрашньому дні, а дитину від Адама, яку носить під серцем. Заради цієї дитини могла б жити, бо живуть же якось інші. Слабка жінка. Чи здужає вона вгамувати біль втрати й навчитися жити без Адама, чи зуміє завершити чоловікові справи та допомогти зраженій у першому коханні кузині, чи відгукнеться її серце на знову почуту мелодію любові? А що, як у чужій, випадково розгаданій таємниці вона вловить ту саму тональність — сподівання дива?..

УДК 821.161.2
ББК 84(4Укр)

© Гурницька Н. З., 2016

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2017

© Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2017

Мелодія кави у вирі життя

Що буває, коли втрачаєш кохання? Кохання таке велике, що заступає цілий світ? Те почуття, котре й стало для тебе цілим світом? Стало небом і зорями, повітрям і хлібом... як вижити, втративши все це? Як дихати, рухатися, сміятися, коли те, що тримало тебе, — зникло без вороття? І чому інші почуття, схожі на бліді відбитки цього, найголовнішого, уже здаються неважливими, притлумленими, попелясто-сірими тінями у безкінечному дощовому дні, який ніколи не забарвиться сонцем?

Чи буває життя після втрати любові?

Так. І зазвичай ним рухає слово «мушиш».

Перший роман Наталії Гурницької «Мелодія кави у тональності кардамону» став явищем у сучасній українській літературі — яскравий, захопливий, ніжний і проникливий, неймовірно чарівний, він підкорив читачів із тією ж легкістю, з якою був написаний. Але ця легкість позірна — за кожним рядком стоять роки копіткої, титанічної праці авторки, її безсонні ночі, сотні й тисячі архівних сторінок, досконало вивчене історичне минуле рідного Львова... Нерозривний зв'язок поколінь, любов довжиною у вічність — реальна, найсправжнісінька, така, що аж віддих переймає, коли думаєш про неї, — усе це, майстерно перенесене на літературний ґрунт, забезпечило роману заслужений успіх, зробивши його еталоном романтичної прози, насправді вибуховим дебютом. Нині маємо довгоочікуване продовження, не менш яскраве і талановите.

«Мелодія кави в тональності сподівання» — це історія Анни та її життя після втрати коханого чоловіка. Образ Анни набуває зрілості та довершеності, лишаючись повнокровним і неймовірно реальним; у цій жінці ми бачимо незламний внутрішній стрижень, глибоку віру в Бога, усвідомлення своїх обов'язків перед родиною, жіночу мудрість і силу, не фізичну, але душевну, духовну, розважливість, поміркованість — і велику жагу щастя. Щастя найпростішого, побутового, такого, щоб діти не хворіли і достаток був, адже любого чоловіка поруч вже немає, тому й не жде Анна пристрасті, не прагне нового шлюбу чи амурних

пригод. Проте життя непередбачуване і часто-густо підкидає саме те, чого не ждеш, те, про що не мрієш, і те, із чим не завжди виходить дати раду. Але що робити з викликом? Відповідати на нього. Як? То залежить від багатьох чинників. Головне — за будь-яких викликів лишатися собою і точно знати, що тобі потрібно. Героїня Гурницької певна себе і приймає те, що їй судилося долею, з величезною внутрішньою гідністю, притаманною справжнім жінкам. При всій своїй тендітності та жіночності, Анна — незламна, і любов у неї буде лише справжньою. Або не буде взагалі.

«Мелодія кави в тональності сподівання» не залишить вас байдужими. Цей роман не забудеться, не зітреться з пам'яті, неодмінно торкнеться вашого серця ніжними, мудрими словами, покличе вас до своїх сторінок мріями та сподіваннями, чарівними спогадами, лагідним теплом неймовірної історії про вічне кохання. Заваріть собі кави, охопіть філіжанку долонями, щоб зігріти їх — і своє серце — передчуттям дива, а потім сядьте в улюблене крісло і розгорніть цю книгу. І незабаром ви почувете її — ту чарівну Мелодію Істинної Любові, Симфонію Пристрасті у вирі непростого, швидкоплинного, жорсткого, а часом і жорстокого, але завжди прекрасного, бо єдиного, — життя.

Наталка Шевченко, письменниця

Присвячується моїй бабці Олі та дідусеві Івану-Михайлу Гурницьким. Їхнє життя було непростим, доля складною, а кохання трагічним, проте вони завжди залишалися для мене зразком інтелігентності, вишуканості та культури, притаманних довоєнному Львову.

Частина перша

Міно́р життя

1856 рік

Розділ 1

До вікна зазірала ніч — темна, безпросвітна, безнадійно холодна, занурена у власну осінню приреченість, замкнена на неможливість повернення до теплих літніх вечорів, до соковитих барв і яскравих емоцій. Ще одна тривожна самотня ніч, відгороджена від домашнього затишку стіною сірого дощу, пронизливого вітру та померлого листя. Час, коли надії примарні, туга здається невиліковною, а від зневіри та остаточного розчарування рятує непевне сподівання на кращі часи.

Саме таке сподівання на кращі часи, а ще крихітне дитя всередині й рятувало Анну від цілковитої втрати бажання жити. Нескінченно довгі місяці по смерті чоловіка не так жила, як виживала. Не так намагалася бути діяльною та енергійною, як прагнула не розгубити бажання жити, робити хоч щось, рухатись, ходити, говорити. Не так будувала плани на майбутнє, як примушувала себе не жити лише минулим. Очевидно, у житті є втрати та трагедії, з якими неможливо змиритися або забути. Час лікує далеко не всі рани. Він лише притлумлює гостроту відчуттів, дає перевести подих, щоб жити далі, але, як за давня хвороба, ніколи не відпускає повністю. Варто необережно торкнутись спогадів — і біль повертається з новою силою.

Зрештою, Анна й сама це бачила. Смерть Адама залишила у ній надто глибокий шрам, і не лише щеміла в серці, але й примушувала боятися думок про майбутнє. Єдине, чого хотілося в такі моменти — заховатися, затаїтися, не будувати жодних планів чи ілюзій, а жити одним днем та берегти у собі їхнє з Адамом ще не народжене дитя.

Смерть чоловіка боляче вдарила по всьому, чим жила раніше, позбавила ілюзій та легкості. Вже не дивилася на світ широко розплющеними очима, не очікувала подарунків долі і не сподівалася на щастя, проте в якусь мить невловимий порух дитячого тільця всередині повернув у її життя приємність звичних речей: захоплення барвами світу, красу звуків музики, тепло доторку сонячного проміння

до шкіри, смак гарно приготованої кави, затишок упорядкованого побуту, можливість займатися тим, що подобається. Зрештою в ній перемагало прозаїчне бажання просто жити далі і, може, колись налагодити життя так, щоб воно не було суцільним болем та тугою за минулим.

Відчувала, що чинить правильно, а тому трималася саме за буденне та банально просте: за спокійне тепло ненародженої дитини під серцем, за неквапливість часу очікування пологів, за звичність щоденних справ, за любов до дітей, за маленькі радощі, які роблять існування приємним та зручним, але найдужче — за прагнення виносити та народити здорове немовля.

Як житиме далі, думати поки що не хотілося. Найголовніше — це їхня з Адамом ненароджена дитина, а все інше якось залагодиться. Дитина, яку носила у собі, — це, певно, єдине, що не лише примирило її зі смертю чоловіка, але й подарувало надію. Якби втратила дитя, то навряд чи пережила би втрату Адама.

Анна підійшла до вікна, притулилася чолом до холодного скла, глянула у темряву ночі. Перша осінь без Адама майже проминула. Сад в очікуванні зими втратив листя, жовті хризантеми при брамі зів'яли, прихоплені вчорашнім приморозком, скупилися і тепер стояли замерзлі та самотні, занурені в туман невиразності. Ще трохи — і взагалі зникнуть під снігом.

Близько тижня крижаний вітер з півночі гуляє протягом на горищі, вистуджує будинок і додає клопоту прислузі. Дедалі частіше доводиться розпалювати п'єци¹, гріти воду та тягати по сходах дрова. Холодно. Дуже холодно. І на душі так само холодно, порожньо і самотньо. Як у склепі. Лише промінчиком надії — маленький вогник життя у ній. Адамове ненароджене дитя.

Анна мимоволі щільніше закуталась у теплу кашемірову шаль, легенько торкнулася округлого живота і знову глянула на вулицю. Сліди від дощових крапель на шибі робили силуети дерев старого саду примарними, розпливчастими, химерно викривленими, майже ілюзорними. Усі ці старі яблуні та грушки давно не родять, а лише затіняють кімнати нижнього поверху, проте ані вона, ані Адам так і не наказали їх вирубати. Берегли навіщось. Певно, як згадку про час, коли

будинок лише зводився, а Адам сподівався, що колись вони житимуть тут разом. Зрештою, так воно і сталося. Старий сад став свідком народження їхнього з Адамом подружнього життя та щедро дарував тепло, затишок і тихе родинне щастя.

Анна сперлася долонею на підвіконник. Живіт дедалі дужче заважав, і стояти було щодень важче.

Вона притиснулася плечем до стіни при вікні й зосереджено глянула в глибину саду. Довгу мить вдивлялася в темряву, тоді завмерла, ніби побачила посеред дерев примару з іншого світу. Саме тут вони з Адамом стояли тієї січневої ночі відразу після одруження і навіть не підозрювали, яке недовге їхнє щастя. Напевно, найбільша милість Божа саме в тому, що у щасливі моменти людина не знає, яким крихким є життя та які втрати очікують її незабаром.

Раптовий спогад здушив спазмом горло, й Анна мусила перевести подих. Картини з минулого були аж надто ясними та виразними, а ніч відразу по весіллі так міцно вкарбувалася в пам'ять, що й досі стояла перед очима. Тоді почувалася такою щасливою, що навіть не хотіла йти додому. Хотіла спокою, неквапного плину часу і присутності поряд коханого чоловіка. А тепер понад усе хотіла повернутися в ніч їхнього з Адамом щастя.

— Подивіться, а сніг знов почав сильніше падати.

Вона простягнула руку вгору, мимоволі зачепила долонею гілку старої яблуні і струсила з неї весь сніг. Той посипався їй на голову й оголив кострубаті покручені галузки.

Мить стояла засипана снігом, тоді тихенько розсміялася.

— І все одно тут гарно. Ще трохи постоїмо тут. Добре?

— Навіщо? — Адам теж усміхнувся і, щоб зігріти дружину, прикрив її полою свого хутра. — Ліпше йдемо додому. Ще змерзнеш тут мені. Відчуваєш, як до ночі позимніло?

Вона усміхнулася й щільніше притиснулася до нього.

— Нехай. Мені все одно тут добре.

Раптом щось собі пригадавши, вона ледь відхилилася, обережно торкнулася пальцями снігової пороші на плечі Адама і змела сніг із темного ворсу його хутра.

— А пам'ятаєте? Тоді, як ми вперше... — не договорила, бо й не мусила.

Усміхнувшись, Адам, як тоді, перейняв її руку і, зовсім як тоді, підніс її долоню до губ та спробував зігріти подихом.

— А ти в мене, виявляється, й зараз така ж нерозумна дівчинка, — дивився на неї так, що й не мусив нічого казати. Вона розуміла його без зайвих слів. — Бачиш, я ж обіцяв, що все у нас з тобою буде добре.

Кивнувши, Анна тихенько розсміялась і знов пригорнулася до Адама. Нарешті коло їхнього життя замкнулося і вже не випростається у спіраль. Вони завжди будуть разом.

Вона знов глянула кудись поверх плеча Адама в темряву ночі. Сніг тихенько падав і вкривав галузки старої яблуні тоненьким серпанком снігу. Відчувала, що любить Адама з такою силою, що аж дихати від надлишку емоцій було важко.

— А знаєте, я хочу зістарітися з вами. А більше мені нічого й не треба.

Адам розсміявся.

— Дурненька моя. Я не зістарітися з тобою хочу, я хочу з тобою довго жити.

Дивлячись на нього так само серйозно та зосереджено, вона кивнула.

— А ми й житимемо. Довго-предовго. Аж доки у нас стане на це сили і Божої ласки...

Анна відвела погляд від пейзажу за вікном. Не стало їм сили на довге життя поряд. Тепер дуже боляче згадувати ту зимову ніч відразу після одруження з Адамом. Здається, ніби втратила щось, чого вже ніколи не матиме. Може, краще взагалі б нічого не було, а вона спокійно жила б у Жовкві? Вийшла б заміж за рівного собі чоловіка, народила йому купу діточок і тішилася б звичайному простому життю.

Анна відсунула крісло подалі від вікна, обережно сіла, поправила подушку за плечима... Але тоді б не було такого великого і гарного кохання, як у неї з Адамом. І дітей від нього вона теж не мала б.

Анна прислухалася до дитини в животі, зловила її обережний порух і ледь усміхнулася. Вони з Адамом були щасливі разом, а щастя, як і горе, ніколи не триває вічно. Все колись минає. Навіть таке кохання, як їхнє, відходить разом з людьми, які його відчували, стає звичайною

родинною історією, а потім забувається правнуками. Зрештою, нешлюбні стосунки та те, що дитя саме від такого зв'язку, взагалі намагаються приховати і зайвий раз не нагадують про це внукам та правнукам. Вона теж ніколи не розповідатиме про те, що було до одруження, а Еля хоч і знає, що Адам її батько, проте й вона навряд чи дорослою говоритиме про це дітям і внукам, а підозри забудуться разом зі смертю людей, які знали правду.

Анна знову торкнулася округлого живота. Тут головне, що вона таки стала законною дружиною Адама і що всі його діти тепер живуть однією родиною. Еля, Яся, Люцина, Войцех, а тепер ще й дитинка, яка народиться по смерті батька, проте також носитиме його ім'я. І зовсім неважливо, що мамою Ясі, Люцини та Войцеха є покійна друга дружина Адама Анеля, а її Еля офіційно вважається донькою іншого чоловіка. Зараз всі вони непогано ладять. Найменшим дітям Адама, Елі та Яніні, по вісім років, і ці дівчатка давно не уявляють себе одна без одної. Витягнулись, подорослішали, потроху втрачають дитячу округлість, а зовні стали ще подібнішими. В обох такого ж відтінку, як у тата, темне волосся, чорні очі, схожої форми брови та ніс, навіть губи однакові. А поведінка, манери, міміка — вже й не ясно, чи це у них вроджене, чи скопійоване одна в одної.

Зрештою, те, що вони доньки одного батька, давно від них не приховується. Дівчатка з тим вирости і приймають як належне. Просто знають, що стороннім про це говорити категорично не можна. Може, це й неправильно виховувати їх з таким усвідомленням подвійності, проте так є і на то нема ради. Вона мусить захистити їх. Колись вони це зрозуміють і надто суворо не осуджуватимуть її.

Дівчатка вже зараз, знаючи правду, ставляться до Анни так, ніби вона їм обом рідна мама. Навіть Люцина дедалі частіше забуває, що та її лише мачуха. Коли пологами померла її рідна мама, дівчинці було тільки п'ять років, і Люцина не зовсім виразно її запам'ятала. Зараз їй тринадцять, і за ці вісім років їх усіх поєднало багато спільних спогадів, переживань та щасливих моментів. Не дивно, що Люцина звикла сприймати мачуху як маму. Анна і сама любить Люцину так, ніби виховувала її з пелюшок.

Лише сина Адама Войцеха так і не зуміла полюбити по-справжньому. Та й він не особливо прихильний до неї. Лише декілька місяців по

смерті батька у них було перемир'я, а зараз він знову тримається прохолодно і не завжди шанобливо.

Цього року Войцеху минуло вісімнадцять і він майже дорослий молодий чоловік. Вимагати від нього приязного ставлення до мачухи наївно, а намагатися переконати, що тепер для ворожості нема жодних підстав, безрезультатно. Войцех надто добре пам'ятає минуле і ніколи не подарує того, що вона була коханкою його батька ще за життя мами. Навіть у смерті Анелі звинувачує насамперед її. Добре, що хоч відкрито не воює з нею. Лише іноді сперечається, ігнорує та виказує норов. Щастя, що колись поїде на навчання у Відень.

Майже не мучилася докорами сумління, коли думала про переваги такого розвитку подій. Уявляти, як усе зміниться по від'їзді Войцеха, було не лише приємно, але й заспокійливо. Коли він поїде, не доведеться постійно слідкувати за словами, намагатися втриматися в межах доброзичливого ставлення до нього, приховувати те, що насправді її дратує поведінка Войцеха та його докучливе прагнення не коритися мачусі. Навіть його манери та рухи виводять із себе. Він дедалі різкіше сприймає її накази та бажання самій вести справи, а вона у відповідь намагається ще ретельніше вдавати, ніби її це не дратує.

Навіть те, що зараз вона носить під серцем ще одну дитину його батька, не зупиняє Войцеха, і він навмисно намагається дошкулити або ж боляче вколоти натяками на те, що вважає саме її винною у смерті своїх батьків. Проте зараз Анна вже не була тією наївною недосвідченою дівчинкою, яка колись закохалася у його батька. Тепер вона почувалася повноправною і впевненою у собі господинею великого дому, і запросто могла дати відсіч так, щоб зберегти гідність, не скотитися у дріб'язковість і водночас показати свою владу. Воліла б не застосовувати все це до сина Адама, проте іноді таки мусила. Якщо він відчує її слабкість чи невпевненість, то вилізе на голову, і тоді почнуться справжні проблеми.

Анна ледь скривила губи в гіркій посмішці і щільніше загорнулася в шаль. Розуміла, що ситуація на межі, і аж ніяк не хотіла відкритого конфлікту з сином Адама. Воліла у мирі дочекатися моменту, коли Войцех стане цілком самостійним і замешкає десь окремо. Вже зараз із задоволенням передала б єдиному сину Адама все майно та землі, які

йому належатимуть за батьковим заповітом, проте розуміла, що наразі це неможливо. По-перше, це суперечить волі Адама, бо Войцеху ще не виповнилося 25 років, по-друге, бачила, що той і за чотири роки буде надто недосвідченим, аби вдало провадити справи маєтку. Відразу зведе нанівець все, чого досягнув батько, а ще за два-три роки доведеться закладати землі або взагалі їх продавати. Адам вклав у маєток дуже багато зусиль, коштів і нервів, і Анна аж ніяк не могла дозволити Войцехові змарнувати все це за декілька років. Нехай хлопець змужніє, порозумнішає і навчиться чогось. Добре було б, якби до того часу він одружився та мав дітей. Необхідність турбуватися про найрідніших робить людину значно розсудливішою та відповідальнішою. Принаймні так буває зазвичай. Молила Бога, щоб у випадку з Войцехом це теж спрацювало.

Анна сперлася на підвіконня і, намагаючись підвестись, мимохіть торкнулася долонею живота. Не вловивши рухів дитини, сильніше притиснула долоню до живота. Лікар сказав, що час би вже й розродитися. Живіт значно більший, аніж першого разу, дитина швидко набирає вагу, і щодень зростає небезпека важких пологів. Якщо так триватиме ще з тиждень, вона переносить дитину і, не приведи Господи, та народиться кволою чи й хворою.

Анна стурбовано прислухалася до себе. А може, дитя саме тому й не поспішає з'явитися на світ, що не сильне або ж нездорове? Так нервувала у перші місяці вагітності, що цілком могла нашкодити дитині.

Запхнувши руку під нічну сорочку, Анна занепокоєно втиснула долоню у живіт.

— Ну, і що ж ти там засиділося? Нечемне ти моє зайчєня! Коли ж ти нарешті народишся?

Анна знов прислухалася до себе. Пологів почали очікувати ще з позаминулого тижня, а дитя навіть не опустилося вниз. Лише живіт росте і дедалі важче сидіти та ходити. Може, справді щось не так? Іноді діти не народжуються, а завмирають всередині.

Анна ледь нахилилася і ще дужче втиснула долоню в живіт. У відповідь на таке не надто делікатне поводження дитина посунулася вбік, боляче штовхнула під ребрами, ледь повернулася, змінила позу і знову затихла.

Полегшено зітхнувши, Анна випросталася. Все нормально. Просто дитя якесь мляве сьогодні. Напевно, ця гидка погода впливає навіть на ненароджену дитину. Завтра визирне сонечко і все здаватиметься ліпшим. Очевидно, треба знайти лікаря та порадитися з ним.

Вона ледь прогнулася в попереку, який звично відлунив болем, поправила сорочку і знов закуталась у теплу кашемірову шаль. Останні дні перед пологами стали нестерпними. Болять ноги, живіт, попереk, мучить безсоння, хвилини тягнуться безкінечно, а недобрі передчуття не дають спокою ані на мить, та й апетиту немає. Хоч би з дитинкою нічого поганого не сталося. Напевно, треба щось робити. Сидіти склавши руки — це не вихід. Досидиться до того, що дитя завмре в животі.

Важко спираючись на спинку крісла, Анна знов прогнулася в попереку і кинула ще один похмурий погляд у глибину саду. Ні, межа у страждань таки є. Якщо дитя помре, то вона теж не житиме. І нехай її, як першу дружину Адама Дару, теж поховать в одній домовині з дитиною.

Раптом дитя так сильно штовхнулося під ребрами, що Анна аж скривилась від болю. Господи! Про що вона взагалі думає? Що сама собі пророкує, і головне — навіщо? Мало їй нещастя і смерті чоловіка? Треба ще самій на себе біду накликати? Таке щось дурне собі надумала. Прости, Господи.

Анна знову глянула у вікно. Гілки старої яблуні майже торкалися шиби, і в місячному світлі на мить здалося, ніби то до неї тягнуться не покручені часом галузки старого дерева, а руки мерця.

Злякано відсахнувшись, Анна швидко перехрестилася. Привидиться ж таке щось несусвітнє! Яка ж темна і моторошна сьогодні ніч! Не ніч, а страхіття.

Вона похапцем перевела погляд на ікону Матері Божої Ченстоховської над ліжком. Все добре, і вона та її дитя під надійною Божою опікою. Страх — це так, миттєва слабкість. Якщо жінка носить у собі дитя, то й у душі вона мусить носити світло, добро і любов, а не зневіру та страх. Завжди намагалася це пам'ятати, а сьогодні так тривожно на душі, аж плакати хочеться і ввижаються страхіття. Напевно, це від самотності і спогадів.

Скоряючись внутрішньому пориву, Анна звела очі на ікону, тоді, притримуючи живіт, незграбно вклякнула на землю і, обіпершись ліктями на ліжко, а чолом на складені докупи руки, почала гаряче молитися. Це єдине, що зараз могла зробити для своєї ненародженої дитини. Молитися, вірити, сподіватися на краще. Якщо щиро вірити, то Матір Божа обов'язково заступить, вбереже від усього лихого і дасть те, чого просиш. Інакше навіщо їй подаровано цю дитину? Навіщо пережила все це? Певно, це знак, що їм з Адамом прощено гріх перелюбу. Вони ж висповідалися, покаялися, спокутували свій гріх так, як сказав священик, і шлюб у храмі теж взяли. Між ними завжди була любов, а справжня любов здатна здолати навіть такий страшний гріх, як адюльтер. Вони перед Богом подружжя, і дитя це зачате у шлюбі.

Перебирала вервечку, промовляла слова молитви і поступово страх відпускав. Чи аж такий великий гріх лежить на ній та Адамові? Вони просто любили одне одного і не мали сили опиратися своїм почуттям. Хіба ж не бувають тяжчі гріхи, аніж любов? Та й чи одна вона така велика грішниця на цьому світі? У кожного щось своє. Бог не зважає на зовнішні прояви, як це роблять люди, а бачить глибше — те, що у кожного в душі й на серці.

Анна на мить підняла голову і знов глянула перед собою. А дитя в ній узагалі нічим не завинило перед світом. Воно таке крихітне, беззахисне, миле, вже зараз таке рідне. Боже, нехай ця дитина народиться живою і здоровою. Якщо так станеться, то й усі страждання та біль немарні.

Анна знов спробувала заглибитись у молитву. Вже й сама не знала, як благати небо бути милосердним. Може, дати якусь обітницю? Так зазвичай роблять, коли мають душевну потребу знайти опертя у вірі, то чому б і їй теж так не зробити. Наприклад, поїхати та помолитися перед іконою Матері Божої Утішительки у Сокальському кляшторі Бернардинів², а тоді подарувати їй щедрі воти³?

Анна на мить замислилася, знов глянула на образ Богородиці над ліжком. А ще можна побудувати капличку. Так теж роблять, дякуючи за милість Божу чи спокутуючи провину. Саме так колись зробив Адам відразу по смерті Анелі. Ця маленька капличка стоїть неподалік

їхнього будинку. Адам хотів спокутувати те, що не жив згідно з Божими заповідями і зраджував шлюбну жінку, занастив її життя та наразив на небезпеку майбутнє родини. А вона спокутуватиме те, що тоді теж не опиралася гріху.

Анна замислилася. Напевно, її чоловік схвалив би будівництво каплички неподалік маєтку. Гарна справа залишиться, навіть коли помруть ті, що її зробили. Он у них в маєтку є велика каплиця в парку. Її побудував батько Адама, коли в нього народився довгоочікуваний спадкоємець, і нею тепер захоплюються його діти та внуки.

Анна механічно торкнулася рукою маленького медальйона з портретом Адама на шиї. Після смерті чоловіка носила цей медальйон, не знімаючи ані вдень, ані вночі. Ніби боялася, що, розлучившись із ним, втратить єдине опертя. Зараз теж стиснула пальцями овал металу так міцно, ніби намагалася знайти в ньому підтримку для себе, для дитини і для свого рішення. Навесні можна розпочати попередні роботи з будівництва каплиці, за рік-два завершити зовнішні роботи, тоді внутрішні, а ще за рік навіть повністю облаштувати. Взимку закінчиться найсуворіший період трауру⁴, і можна буде з'являтися у товаристві, здійснювати необхідні візити і зустрічатися з людьми, які займатимуться проектуванням і будівництвом каплиці. Зрештою, до того часу трохи підросте дитинка, яка наразі ще й не народилася, і стане значно простіше залагодити проблеми, пов'язані з господарюванням і веденням справ у маєтку.

Відчуваючи, що заспокоюється, Анна знов заглибилася в молитву. Тепер у ній не було розпачу і самотності, які примусили її думати про смерть. Навпаки, нарешті почувалася умиротвореною і майже спокійною. Здається, людина й сама не знає, якою сильною може бути та як багато здатна витримати і пережити. Іноді навіть понад межу можливого.

¹ П'єц — піч (діал.).

² Кляштор (монастир) Бернардинів побудований у XVII столітті. Архітектурний комплекс монастиря складався з костелу Богородиці, дзвіниці, келій та оборонних мурів. У ньому знаходився чудотворний образ Діви Марії Утішительки. За радянських часів тут була виправна колонія суворого режиму № 47. Будівлю дуже ушкодила пожежа 27 березня 2012 року.

³ Воти — дари чудотворній іконі Богородиці, виготовлені із золота, срібла чи інших цінних металів на знак подяки за зцілення від хвороб чи здійснення молитовних бажань.

4 Траур вдови тривав два роки і ділився на декілька етапів. Найсуворішими були перші три місяці, коли навіть заборонялося піднімати з обличчя вуаль. Суворий траур тривав один рік і один день. Заборонялося робити візити чи покидати дім або помістя. Наступні шість місяців вдова вже могла виходити на прогулянку і робити візити. Ще наступні шість місяців могла відмовитися від крепу і носити просто чорний одяг. Період напівтрауру починався після двох років і тривав від півроку до нескінченості залежно від волі самої вдови.

Розділ 2

Помолившись, Анна підвелася. Погляд її мимоволі впав на скромну жалобну сукню з бумазеї⁵ та крепу⁶, яку вона, роздягаючись, кинула на крісло. Носила такі ж жалобні сукні, коли була вагітна Елею, але тоді лише вдавала вдову, насправді ж була утриманкою Адама і почувалася більш-менш захищеною та щасливою. Зараз теж носить жалобу і дитя під серцем, проте вже не вдає вдову, а є нею насправді. Та й захищеності нема. Як і щастя.

Анна відвела погляд від сукні. Химерні виверти зробило життя за ці роки. Таки не можна випробувати долю і кидати їй зухвалі виклики. Розплата іноді така ж вигадлива та цинічна, як і ці виклики. Доля — пані з дуже своєрідним характером і з не менш самобутнім та специфічним почуттям гумору. Зазвичай сміється останньою саме вона. Іноді доля влаштовує такі гойдалки, що не лише на злеті подих переймає від швидкості, висоти польоту і щастя, але й на землю летиш із не меншою швидкістю, аніж здіймався вгору, а потім ще довго не можеш отямитися після падіння, зрозуміти, як вижив, і врешті підвестися на зранені ноги.

Анна озирнулася довкола. Ні-ні, це не докір. Звісно, її становище зараз краще, аніж у часи, коли була коханкою одруженого чоловіка. Ніхто тепер не дорікне, що вона негідна товариства добропорядних жінок чи що соромить власну родину. Стала законною дружиною Адама, тоді його вдовою і опікункою всіх його дітей. Колись мешкала у скромних кімнатках на Краківській, а тепер у великому білому панському будинку з ґанком та кам'яними колонами, на які опирається ґонтовий дах. У будинку анфілада кімнат: великий і малий салон, кабінет Адама, її будуар, бібліотека, подружня спальня, кімнати дітей, приміщення для прислуги, покої для гостей, велика кухня, безліч комірчин і допоміжних кімнат. Давно звикла до всього цього і майже не помічає.

Ось і зараз ніби наново побачила спальню. Посередині кімнати велике різьблене ліжко з безліччю подушок. При ліжку два

накаслики⁷, при стіні готувальня⁸ з дзеркалом у срібній рамі, на ній гребінці з панцира морської черепахи, три щітки для волосся, коробочка з пудрою і декілька флаконів з парфумами. На каміні срібний литий підсвічник і безліч коштовних дрібничок для затишку та краси. На підлозі перський килим, у ворсі якого зараз тонуть її босі ноги, а в дальньому куті спальні — двері до її власної вбиральні. У ній стоїть шафа для одягу, комод, дзеркало на повен зріст і мийник із мармуровою плитою.

Вбиральню Адама з його речами у шафі вона зачинила на ключ, проте перебратися в іншу спальню не змогла. Звісно, у подружній спальні самотність гостріша, проте саме тут почувалася ближчою до Адама. Була у тяжі його дитиною, і бути там, де все нагадувало про чоловіка, видавалося кращим для дитинки. Коли це дитя народиться, то не побачить свого батька, проте зараз воно, мабуть, переживає те саме, що й вона.

Анна зітхнула. Сльози мимоволі наверталися на очі, проте стримала їх. З досвіду знала, що нічого доброго від такого жаління себе не буде. Півночі проплаче, знервується і вранці прокинеться з головним болем та запухлим від сліз обличчям. Кому від того буде гірше? Аж ніяк не її ворогам. Адама вона не поверне, а її життя теж не назвеш таким поганим, щоб побиватися від ранку до вечора.

Навіть сердечну колежанку має, вроджену шляхтянку і заміжню жінку, яка посідає гарне місце у товаристві, має добру репутацію і з якою приємно спілкуватися. Коли була коханкою Адама, то не сміла й сподіватися на таке, а зараз Геля стала її найкращою колежанкою, і нікому й на думку не спаде вважати їхню дружбу дивною або ж такою, що компрометує жінку з гарного товариства. Її остаточно прийняли не лише всі друзі та родина Адама, але й товариство чоловіка загалом. Так, ніби вона теж була вродженою шляхтянкою, а не бідною сиротою з міщанського стану. Іноді добре, що люди бувають надто зайняті собою і забувають нюанси з життя ближніх.

Анна підійшла до вікна і, щоби зберегти тепло у кімнаті на цілу ніч, наглухо затягнула важкі темно-зелені штори. У спальні відразу стало значно затишніше, а на душі спокійніше. А може, й не варто падати

духом і втрачати надію? Вдови теж якось живуть і навіть виглядають цілком задоволеними.

Он тітка Стефа, наприклад. Або ж сусідка Терези пані Ядзя. Вона втратила чоловіка лише два роки тому, а тепер і не скажеш, що їй чогось бракує. Щаслива і втішена. Тереза казала, що подумує про новий шлюб. Тітка теж не бідує, а навпаки розквітла. Ніби десяток років скинула, а отже, вдови теж живуть.

І вона нічим не гірша за тітку Стефу чи оту пані Ядзю. Заміж, звичайно, не піде, бо кращого, аніж Адам, чоловіка не зустрине ніколи, та й полюбити нікого іншого не зможе, але принаймні боліти душа постійно теж не буде. Чорна смуга мусить колись закінчитися, а життя — набути нового сенсу. Скаржитись на таку, як у неї, долю взагалі нерозумно. Безліч жінок не мають навіть того, що є у неї. Адам забезпечив родину всім необхідним, і їй не доводиться ламати голову, як звести кінці з кінцями, або ж де взяти гроші на придане дівчатам чи кошти на гідне життя Войцеху як єдиному спадкоємцю роду.

Анна замислено усміхнулася, легенько торкнулася живота і прислухалася до відчуттів. А може, незабаром вже й не єдиному. Можливо, народиться ще один хлопчик. Він теж стане законним спадкоємцем Адама. Носитиме його ім'я, продовжить його фамілію⁹.

Вона легенько погладила живіт долонею. І все ж таки цікаво, хто там: син чи донька. Адам, напевно, хотів би хлопчика.

Вона знову усміхнулася.

— Ну і чого ж ти там сидиш, сонечко маленьке? Мордуєш маму так, що вже й сили нема чекати. Вже б на ручки тебе взяла, а ти ніяк не хочеш народжуватися. Не мордуй маму.

Вона торкнулася долонею живота, вловила порух дитини у відповідь і мимоволі усміхнулася. А, нехай... Байдуже, хто там — хлопчик чи дівчинка. Аби швидше народилося і здоровеньке було. Любила цю дитинку так сильно, аж перехоплювало подих від ніжності, коли уявляла, як візьме її на руки і прикладе до грудей. Дівчинку любитиме не менше, аніж хлопчика. Та й Люцина з Елею та Ясею зрадіють, якщо у них з'явиться маленька сестричка. Зрештою, братику вони теж зрадіють.

Анна підійшла до ліжка, відкинула ковдру набік і обережно присіла на постіль. Заради дитини треба нарешті спробувати виспатися. Вже за північ, а вранці прийде Тереза, і треба виглядати більш-менш нормально. Останнім часом сестра Адама дуже засмучується, коли бачить її втомленою, пригніченою або ж невиспаною. Здається, після смерті Анелі вона дістала якийсь страх перед усім, пов'язаним із вагітністю та народженням дітей. Навіть наполягла, щоб від завтра тут замешкала повитуха. Сказала, що сама оплатить її послуги, а заодно домовилася з лікарем, який завжди їх усіх лікує. Тепер той двічі на день навідуватиметься сюди і перевірятиме, чи не розпочинаються пологи. А ще Тереза дала адресу другої повитухи, яка теж мешкає неподалік, та наказала прислузі бути напоготові. Навіть разів десять пояснила всім, як поводитися та куди бігти, коли пологи почнуться надто стрімко.

Від згадки про Терезу погляд Анни потеплів і вона лагідно усміхнулася. Очевидно, сестра Адама дуже сильно боїться ще раз приймати пологи, а тому наперед намагається убезпечитися від несподіванок. Але які можуть бути несподіванки у так детально продуманій події? Та і їй не вперше народжувати. Має не лише уявлення про пологи, але й розуміння, що і як треба робити.

Кинувши шаль на накаслик та дмухнувши на свічку, Анна залізла на ліжко з ногами і спробувала зручно влаштуватись під ковдрою. Живіт заважав, дитина штовхалася під ребрами, проте Анна чесно заплющила очі і спробувала зосередитися і заснути. Марна справа. Хоч як намагалася, але сон вперто не йшов до неї, і вона сердито перевернулася на інший бік. Щось її сьогодні непокоїть. Але що? Вслухалася у темряву довкола, у звуки нічного міста за вікном, у неясну тривогу в собі. Живіт стискали ледь чутні спазми, проте вони ще не нагадували перейми, а були надто слабкими та невиразними. З тиждень відчуває їх час від часу, і вони то затихають, то знов з'являються.

Швидше б розродитися. Коли дитя народиться, то буде не так тривожно на душі, як зараз. А за зиму та весну немовля підросте, і можна буде влітку з ним навідатися до Гелі на вулицю Курницьку¹⁰. До літа та якраз повернеться до Львова. Коли помер Адам, Геля була за

кордоном, мала незабаром повертатися, проте у неї народилося дитя і вони з чоловіком затрималися у Відні на невизначений час. Обставини ці, звісно, були дуже гарні, проте за колежанкою Анна таки сумувала. Чи не вперше за час їхнього знайомства вони так довго не бачилися, а лише переписувалися. І хоча листи — це теж непогано, проте живої розмови написані слова ніколи не замінять.

Анна замислено погладжувала круговими рухами живіт. От незабаром у неї теж народиться дитя і вони з Гелею матимуть іще одну спільну тему для розмов. Це зближить їх ще дужче. Тим паче, що влітку Геля приїде додому.

Швидше б розродитися. Майже заздрила подрузі, бо у тої пологи були позаду, а у неї все ще попереду.

Цікаво, як склалася доля сестри Гелі? Рік тому та опинилася у пікантній ситуації. Завагітніла від одного одруженого пана, а заміжньою ніколи й не була. Скандалу вдалося уникнути, таємницю зберегти, проте дитину потім віддали на виховання, а сестра Гелі на якийсь час зникла з товариства і навідувалася до дитини потай. Анна всім серцем співчувала цій молодій жінці, бо й сама колись була у такому ж становищі, а от допомогти нічим, окрім грошей та співчуття, не могла. При зустрічах Геля завжди ділилася з нею новинами про сестру, але писати про це не наважувалася ніколи.

Анна зітхнула й акуратно розправила ковдру на животі. Ні, все ж таки жіноча цікавість — це дивовижна річ. Здається, нещодавно розвалювався весь світ, і нічого не треба було, бо втрачено сенс життя і найдорожче, а щойно перестають сипатися уламки і починаєш вибиратися з-під завалів, як відразу прокидається жіноча цікавість. Як же вона скучила за Гелею і за їхніми розмовами. Неймовірно. Аж не віриться, що колись вони були незнайомі.

Заприятелювала з цією молодою жінкою три роки тому на одній з гостин у Терези. Знову побачилася на святкуванні Сильвестра¹¹ у племінника Адама Любомира, потім запросили Гелену з чоловіком до них з Адамом в гості, згодом декілька разів приїхала до неї з візитом сама, а тоді Геля заїхала до них зі своїми доньками та сином. А ще за якийсь час вони разом з дітьми почали їздити на прогулянки у ліс Венгльовського, смакували льодами на Погулянці, їздили в околиці

Винник на Чортові скелі, прогулювалися до джерел Залізної Води та на Цетнерівку. З давніми колежанками з Жовкви перестала спілкуватися ще з тих часів, як втекла від тітки до Адама у Львов, а тому Геля стала чи не єдиною її справжньою та близькою колежанкою.

З усіма іншими знайомими жінками хіба зналася, а от з Гелею могла обговорювати все що завгодно: господарські справи, клопоти, пов'язані з вихованням дітей, ситуацію в родині, спільних знайомих, останні світські плітки, разом з Гелею ходили до модних кравчинь, їздили на закупи в крамниці середмістя, вечорами ходили з чоловіками у театр Скарбека, обмінювалися прочитаними книжками, пили каву, заходили у цукерні чи просто прогулювалися за гарної погоди з дітьми. Коли ще живий був Адам, ділилася з Гелею всіма таємницями і могла не переживати, що та їх не збереже. Кажуть, що жіночої дружби не існує, але анітрохи в це не вірила. Дружба з Гелею була для неї саме такою — справжньою та безкорисною, зі спільними суто жіночими інтересами, з душевним теплом. Можливо, між ними не було фальші та ворожості, бо ніколи не заздрили одна одній і не суперничали між собою.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ